

Σ' ΕΝΑ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

«Απ' όλα σου τὰ ἀγαθὰ τὸ χἀδι σου θυμῶμαι, Πόλη. Ἡ πιὴ χολιάρια ἀπὸ τὶς πόλεις πού θὰ γνωρίσετε. Τὸ χἀδι πού ἀναβλύζει ἀπὸ πρόσωπα καὶ πράγματα. Κουρασμένη, γερασμένη, παραμελημένη ἀπὸ τοὺς δημοτικούς της ἀρχόντες, Στενοσόκακα. Καλντιρίμι πού σὰς βασανίζει τὰ πόδια. Ἀνήλια σπίτια. Στὸ στήθος σας κἀθονται οἱ οἰκοδομῆς τῶν στενῶν της δρόμων. Παρ' ὅλα ὁμως αὐτὰ — ἀκριβῶς γι' αὐτὰ, δὲ λέτε καλύτερα; — ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκείνη τῆς θωπείας, τῆς νωχελείας, τοῦ κουζουριού, τῆς ἀνέσεως, τοῦ νοικοκυρισμοῦ, τῆς ἀνετης ζωῆς τοῦ ἀστοῦ, μετὴν ὕλική ἐπάρκεια καὶ τὶς ψαλιδισμένες ἀνυψυχίες.

Τὸ χἀδι στὴν ἔκφραση, τὸ χἀδι στὴ γλώσσα. Τὸ χἀριεσθε μετὴν ὄραση μὲ τὴν ἀκοή, μετὴ τὴ γέυση, ἢ καὶ μετὴν ἀφή — ἂν εὐνοήσουν τὴν τελευταία αὐτή, οἱ περιστάσεις.

Ἄς ἐσάρωσαν οἱ νεοὶ ὄννεμοι τοὺς ἐφέντηδες, τοὺς μπέηδες, τὶς χανοῦμ, τοὺς πασάδες, τοὺς τεμενάδες. Μπέης εἰστε γιὰ τὸν πρῶτον θευτή σας. Μετὴ τὸ Χανοῦμ ἐφέντη, ἀπευθύνεσθε στὴν Τουρκάλα γιὰ νὰ τῆς εἶνε θωπευτικώτερη ἢ προσφώνηση. Τσορμπιτζή σας ἀποκαλεῖ ὁ σωφέρ. Σὲ πασὰ σὲ προ-

βιδάζουν σὲ στιγμῆς αἰσθηματικῶν παρορυσμῶν. Πασὰ θέλει ἡ μητέρα τὸ ἀγόρι της. Πασὰ, γιαβρή, τζιέρι...

Σερμπέτια πού τρέχουν ἀπὸ τὸ στόμα καὶ γλυκαίνουν τὴ ζωή. Κι' ἐκεῖνο τὸ γκουλέ-γκουλέ... Εἶνε ἡ ἀπάντηση τοῦ Τούρκου τοῦ χαιρετισμοῦ σας. Γκουλέ-γκουλέ... Σὰς εὐχεται γελαστὴ νὰ κλησῆ ἡ μέρα σας. Ἐνα γκουλέ-γκουλέ στὰ χεῖλη χανοῦμ εἶνε φθόγγος μουσικός, εἶνε ἡ ἀρμονία, ἡ συμφωνία, ἡ μουσικὴ ἀπαλότης, ἡ ἠχητικὴ τρυφερότης. «Γκουλέ-γκουλέ. Ἄναι χτός νὰ εἶνε ὁ δρόμος σας...».

Ἄλλὰ εἶνε καὶ τὸ οἰκόσιτο χἀδι. Οἱ περιποιήσεις τοῦ πολιτικοῦ σπιτιοῦ. Ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ὅπου σὰς περιμένει τὸ ἄσπρο γλυκό, ὡς τὸ μικροαστικὸ σπίτι, ὅπου πρὶν προφθάσετε νὰ καθίσετε κομίζεται ὁ κεσές μετὴ τὴ φράουλα καὶ τὸ τριαντάφυλλο, μετὴ τὸ φραγκοστάφυλλο καὶ τὸ σουκάκι. Ἄπιστος πρέπει νὰ εἶνε ὁ κεσές. Ἡ οἰκοδόσπινα συνοδεύει τελετουργικὰ τὸ δίσκο καὶ σὰς πιέζει — πᾶρτε καλὲ — νὰ βυθίσετε βαθύτερα τὸ κουταλάκι σας.

Σὰς μιλῶ γιὰ τὰ σπίτια τῆς μεσαιᾶς τάξεως. Οἱ ἀνώτερες λεγόμενες τάξεις εἶνε παντοῦ οἱ Ἰνδίες. Ἐνα τσάϊ στὸ κοσμικὸ σπί-

τι τῆς Πόλης δὲ διαφέρει ἀπὸ τὸ κοσμικὸ τσάϊ τῆς Ἀθήνας, τῆς Ρώμης ἢ τῆς Μαδρίτης. Ἀκόμα καὶ ἡ προφορά καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς καὶ ἡ νοοτροπία δὲν παρουσιάζουν ἐντυπωσιακὰς διαφορὰς. Εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ τύχω σὲ συγκεντρώσεις τοῦ Πολιτικοῦ καλοκοσμιμοῦ. Καμμιά σχεδὸν διαφορὰ ἀπὸ ἀνόλογες ἀθηναϊκὰς συγκεντρώσεις.

Στὰ μικροαστικὰ σπίτια θὰ βρῆτε τὸ τοπικὸ χρῶμα. Τὴν περιποίηση πού δὲν ξέρει φρένο, τὴ φιλοξενία πού δὲν νιώθει νὰ εἶνε ὀλοκληρωμένη ἂν δὲ στέρεστε καὶ νὰ κοιμηθῆτε ἐκεῖ ὅπου σὰς κάλεσαν νὰ γευματίσετε. Νὰ φυγῆτε ὡρα μεσανυχτα γιὰ τὸ ξενοδοχεῖο σας; Τὶ προσβολὴ γιὰ τὸ σπίτι πού σὰς δεξιώθηκε! Μὰ κοπιᾶστε, κύριε, νὰ δῆτε τὸ δωμάτιο πού ἐτοίμασαν γιὰ τὴ νυκτερινὴ σας ἀνάπαυση. Ἰστὸς ἀράχνης εἶνε τὸ σεντόνι ἀπὸ τὸ κέντημα. Κολλαριστὰ τὰ μαξιλιάρια. Ἀπὸ ἀτλάζι κίτρινο τὰ παπλώματα πού θὰ σὰς σκεπάσουν. Καὶ οἱ μεταξένες πτυζάμες καὶ οἱ μάλλινες παντοφλές καὶ ἡ θερμάστρα πού πύρωσαν ἀπὸ τὶς φλόγες οἱ σωλήνες της, γιὰ νὰ σὰς θερμάνουν τὸν ὕπνο.

Οἱ περιποιήσεις, ἡ ἀποπνεκτικὴ φιλοξενία, οἱ γλωσσικὲς ἐκείνες ἰδιορρυθμίες πού ἔχουν κι' αὐτὲς τὸ γούστο τους ὅταν καταναλισκονται ἐπὶ τόπου. Τὰ λιπαρὰ λάμδα, τὰ τζάνουμ, τὰ καλὲ νὰ σὲ πῶ, τὰ καλὲ νὰ διῶ, τὰ «μερσι πελὺς», τὰ «mille pardons», τὰ «en attendant», τὰ κουζούμ, τὰ

γιαβρούμ, ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύση.

Ἄλλὰ προέχει τὸ γεῦμα. Πανήγυρη τοῦ λάριγγα. Τὸ «ἀξιαμτζιλίκι» πρῶτα. Τὸ ἀρεκτικὸ μὲ τὰ ὀρυγέβρ. Τὸ ντυζίκιὸν μὲ τὴ συνοδεία τῶν μεζεδῶν. Τὶ κρίμα νὰ μὴ κρατήσω σημεῖωση τῶν ἀναριθμητῶν αὐτῶν ποικιλιῶν... Θηριώδεις ἄστα κοί, κόκκινοι ἀπὸ τὴν ὄργη, μετὴς μουστᾶκες πού λογγίζουν τὸ τραπέζι. Γεράστια στρεΐδια τοῦ Ἀρναούτκιοῦ πού ἀργοσαλεύουν μέσα στὸ κέλυφος τους. Μύδια, μεγάλα σὰν παλαῦη παιδιοῦ, γεμιστὰ μετὴ ρυζὶ, σταφίδα καὶ κουκουνάρι. Ἡ, ἂν προτιμάτε, ἔχουμε καὶ ἄλλα, ροδισμένα στὸ τηγάνι καὶ βυθισμένα στὸ λευκὸ στρώμα τῆς σκορδαλιάς. Τὸ αὐγοτάραχο ὁ πασομουρᾶς, τὸ σουτζούκι, τὸ σαλάμι, ὁ ταραμάς, τὰ χουρινὰ, τὰ ἀρμυρά, τὰ ἀχνιστὰ μοιρουεκάκια, τὰ λαδερά ντολυαδάκια...

Δὲν εἶνε παρὰ ὁ πρόλογος. Ἀπειλεῖται τὸ γεῦμα μετὴ τὸ καλκάνι — ψῶρι πού δὲν ἐμφανίζεται παρὰ στὸ στόμα τοῦ Βοσπόρου — τὸ κοτόπουλο, τὸ κρέας, τὸ πιλάφι, τὸ γλυκὸ τῆς Ἀνατολῆς, τὰ μήλα τῆς Ἀμασειᾶς. Καὶ τὰ μπουκάλια τῆς μπύρας πού ἐκποματίζουνται ἀδιάκοπα.

Εἶπατε πῶς θὰ ἐπιστρέψατε στὸ ξενοδοχεῖο σας. Γιὰ δοκιμάστε... Σῶδα κομίζου, σὰς ἐπιτιμοῦν γιὰ τὴ μειωμένη ἀντοχή — τζάνουμ δὲ φάγατε καὶ τίπτα — τοῦ στομάχου σας καὶ σὰς μεταφέρουν σηκωτὸ στὸ κρεβάτι πού εἶχαν τὴν πρόνοιαν νὰ σὰς ἐτοίμασουν.

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

